

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนับเป็นวิสาหกิจสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะนำมาซึ่งรายได้แก่ประเทศและคนในท้องถิ่นแล้ว ยังก่อให้เกิดการพัฒนาในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งระบบสาธารณสุขปโภคพื้นฐาน และสิ่งก่อสร้างด้านอื่นๆ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว และส่งผลต่อความสะดวกสบายในด้านต่างๆ ของท้องถิ่นที่มีการท่องเที่ยวด้วย แต่ในทางตรงกันข้ามหากมีการบริการจัดการที่ไม่เหมาะสม การเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะมีส่วนทำให้สภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงและเสื่อมโทรมได้ การจัดการท่องเที่ยวโดยทั่วไปมักประสบปัญหาที่สวนทางกันระหว่างการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมกับการพัฒนาประเทศอยู่เสมอ ทั้งจะสังเกตได้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวในอดีตที่ผ่านมาก่อให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวที่เรียกว่า การท่องเที่ยวแบบมวลชน (mass tourism) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นให้เกิดรายได้และให้ความสำคัญกับการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวเป็นหลักโดยปราศจากการคำนึงถึงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม การพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบดังกล่าวจึงทำให้พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ ถูกแทนที่ด้วยสภาพแวดล้อมใหม่ วัฒนธรรมอื่น และบุคคลจากภายนอก จนทำให้เกิดการเบียดขับคนในท้องถิ่นออกจากพื้นที่ที่มีการท่องเที่ยวนั้น การพัฒนาที่นำมาซึ่งสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวมุ่งเน้นแต่เพียงการนำทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมมาปรับให้เป็นสินค้าเพื่อการพาณิชย์ และส่งผลให้วัฒนธรรมหรือเหตุการณ์สำคัญเดิมๆ ของชุมชนถูกผลักออกไปให้เหลือเป็นเพียงความทรงจำในอดีต ด้วยเหตุนี้การท่องเที่ยวแบบมวลชนจึงถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นสิ่งที่ทำลายระบบการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับท้องถิ่นเป็นหลัก ทั้งยังไม่สามารถสร้างรายได้สู่ท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง เนื่องจากผลประโยชน์ส่วนใหญ่ตกอยู่สถานประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวหรือนายทุนเจ้าของแหล่งที่พักอาศัย โดยไม่มีการใช้แรงงานจากท้องถิ่นไม่ให้ความสำคัญกับผลผลิตของท้องถิ่น และภาพของการท่องเที่ยวแบบมวลชนดังที่ได้กล่าวมานั้น ชี้ให้เห็นถึงจุดที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไม่สามารถจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นในสัมพันธ์กับผลประโยชน์ของประชาชนได้อย่างเหมาะสมและมีสำนึกรับผิดชอบต่อผลเสียที่เกิดขึ้น ต่อมาจึงเริ่มมีแนวคิดเกี่ยวกับ “การท่องเที่ยวทางเลือก” (alternative tourism) ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่สนับสนุนวิธีการที่ตรงกันข้ามกับการท่องเที่ยวแบบมวลชน โดยให้ความสำคัญกับสังคมและระบบนิเวศมากขึ้นเพื่อที่จะชี้ให้เห็นว่านโยบายการท่องเที่ยวนั้นไม่ควรมุ่งเน้นเพียงแต่จำเป็นด้านเศรษฐกิจและศิลปะการบริการเท่านั้น แต่จะต้องมุ่งเน้นที่จะไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและพิจารณาถึงความต้องการที่แท้จริงของคนในท้องถิ่นด้วย ดังนั้นการท่องเที่ยวรูปแบบนี้จึงชูประเด็นของทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมเป็นหลัก และยังเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มุ่งแสวงหาหนทางให้ชุมชนสามารถสร้างพลังอำนาจในการตัดสินใจด้วยตนเองได้โดยไม่อยู่ภายใต้อิทธิพล

จากภายนอก แต่อย่างไรก็ตามกิจกรรมการท่องเที่ยวทุกประเภทล้วนส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงในชุมชนได้ทั้งสิ้น เช่น ชุมชนเจ้าของพื้นที่ที่จะรับเอาการท่องเที่ยวแบบทางเลือกมาเป็นทอดๆ เพราะเชื่อว่าเป็นรูปแบบที่ดีงาม โดยปราศจากการค้ำึงถึงผลกระทบในด้านลบที่อาจจะตามมาภายหลัง นอกจากนี้ผู้ที่มีความรู้ในชุมชนอาจกลายเป็นผู้ผูกขาดและชี้นำการควบคุมจัดการแทนที่จะเกิดจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนอย่างแท้จริง (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2546: 2-3)

แม้การพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวดังที่กล่าวมา จะส่งผลดีต่อประเทศแต่ในทางกลับกันก็ก่อให้เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากกลไกในการกระจายรายได้ไม่ก่อให้เกิดความยุติธรรมซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วการกระจายรายได้จะกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ที่เป็นทั้งธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรงและโดยอ้อมที่ดำเนินกิจการอยู่ในท้องถิ่นที่มีแหล่งท่องเที่ยว นั้น จากปัญหาข้างต้นจึงเกิดแนวคิดที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนมากขึ้น เพราะถือว่าการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่ใช้ทรัพยากรของท้องถิ่นเป็นหลัก คนในท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของทรัพยากรเหล่านั้นควรได้รับผลประโยชน์กลับคืนอย่างยุติธรรม เป็นที่มาของแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ดำเนินการโดยชุมชนเอง หรือเรียกว่า **“การท่องเที่ยวโดยชุมชน” (community-based tourism)** ซึ่งเป็นการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวบนฐานคิดที่คนในชุมชนทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยว โดยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้านต่างๆ ทั้งธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และวิถีการผลิตของชุมชนมาใช้เป็นต้นทุนหรือปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม รวมทั้งมีการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินงานตั้งแต่การตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงาน และการสรุปบทเรียน โดยเน้นให้เกิดความยั่งยืนสู่คนรุ่นลูกหลาน และเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น ตลอดจนคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติเป็นสำคัญ (สินธุ์ สโรบล, 2546: 12) ทั้งนี้ยังเน้นการพัฒนาให้ “คน” เป็นหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยว ซึ่งไม่เพียงแต่พัฒนาให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่เน้นถึงการสร้างศักยภาพของคนในท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และผู้ให้บริการ ให้สามารถบริหารจัดการท่องเที่ยวของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังใช้งานวิจัยเป็นเครื่องมือในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนมากขึ้น เพื่อนำไปสู่การดูแลรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้มีความสมดุลกับภูมิปัญญา อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และเกื้อกูลต่อเศรษฐกิจของชุมชนต่อไป (สุภาวิณี ทรงพรวาณิชย์, 2550: 1) ซึ่งในปัจจุบันเชื่อกันว่ารูปแบบของการท่องเที่ยวโดยชุมชนน่าจะเป็นทางเลือกที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาชุมชน โดยเน้นให้มีการจัดการที่มุ่งไปสู่ความยั่งยืนในด้านต่างๆ ของชุมชน และเมื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนถูกเลือกให้เป็นวิสาหกิจที่สำคัญของชุมชน ดังนั้นวิถีทางการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจึงเป็นทางเลือกที่น่าสนใจในการพัฒนาชุมชนที่จะทำให้คนในชุมชนทุกคนมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการพัฒนาด้วย หากชุมชนมีความเข้าใจรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน สามารถจัดการกิจการต่างๆ ของชุมชนเอง พึ่งพาตนเองได้ และสามารถสร้างภูมิคุ้มกันไม่ให้เกิด

การตัดทวงผลประโยชน์จากบุคคลภายนอกมากเกินไปที่ชุมชนจะรับได้ จะทำให้ชุมชนได้รับการพัฒนาไปในทิศทางที่เหมาะสม และก้าวเข้าสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

การพัฒนาประเทศไทยในช่วง 30 ปีแรกของแผนพัฒนาได้เห็นความสำคัญของด้านเศรษฐกิจ ดังจะเห็นได้จากการที่รัฐบาลได้ประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พุทธศักราช 2504 - 2509) จนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พุทธศักราช 2525-2529) ซึ่งมีนโยบายที่สำคัญคือการกำหนดอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ทำให้มีการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้เป็นปัจจัยในการผลิตเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมในสิ่งแวดล้อมทั้งวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติ มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวอย่างมาก ดังนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พุทธศักราช 2535-2539) จึงกำหนดนโยบายการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของทุกฝ่าย คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน โดยใช้แนวคิดที่เรียกว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” (รำไพพรรณ แก้วสุริยะ, 2544: 22) จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 8 ที่เน้นบทบาทการพัฒนาชุมชน และการที่รัฐบาลออกกฎหมายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เป็นแรงผลักดันให้องค์กรท้องถิ่นและหน่วยงานต่างๆ ให้ความสำคัญกับการสร้างรายได้ให้กับชุมชนโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นจุดขาย จึงทำให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวหลายรูปแบบในชุมชน ซึ่งการจัดกิจกรรมของการท่องเที่ยว และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 และฉบับที่ 10 ก็ยังกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่แล้วมาประกอบกับยุทธศาสตร์ของกระทรวงวัฒนธรรม การนำทุนทางวัฒนธรรมของประเทศมาสร้างคุณค่าทางสังคม และเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ นับว่าเป็นโอกาสดีที่จะทำให้ประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศที่มีทุนทางวัฒนธรรมอยู่มาก และหลากหลายครอบคลุมอยู่ทุกภูมิภาคของประเทศ ได้นำทุนที่มีอยู่มาสร้างคุณค่าก่อให้เกิดรายได้ด้วยกระบวนการจัดการและรูปแบบการนำเสนอที่หลากหลาย การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ชุมชนมีโอกาสได้นำเอาทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนออกมานำเสนอเพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจก่อให้เกิดอาชีพรายได้แก่ชุมชนและเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทั้งในระดับชุมชนท้องถิ่นและระดับประเทศเนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีความหลากหลายกระจายอยู่ตามท้องถิ่นต่างๆ อีกทั้งยังมีความเคลื่อนไหวในกรณีของพิธีประเพณีและวัฒนธรรมที่กำลังจัดอยู่ ฉะนั้นสิ่งที่จำเป็นที่สุดก็คือการเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแห่งนั้นไว้ให้พร้อม เวลาออกไปท่องเที่ยวเยี่ยมชมท้องถิ่นของแหล่งวัฒนธรรมจะได้เข้าใจความเป็นไป ขนบธรรมเนียมประเพณีและวิถีชีวิตของผู้คนที่นี่ดียิ่งขึ้น ในประเด็นเกี่ยวกับข้อมูลด้านสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นก็เป็นปัญหาใหญ่ที่หน่วยงานต่างๆ จะต้องร่วมมือกันอย่างเร่งด่วนเพื่อให้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบระเบียบแต่ละท้องถิ่นอาจจะเป็นผู้ส่งข้อมูลพื้นฐานชุมชนของตนให้แก่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเพื่อประมวลข้อมูลเหล่านั้นเข้าเป็นหมวดหมู่และพร้อมที่จะให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้ทันทีที่มีความต้องการ (ชนัญ วงษ์วิภาค, 2551: 293) การท่องเที่ยวที่ได้รับความสนใจทั้งจากองค์กรท้องถิ่น องค์กรเอกชน และหน่วยงานภาครัฐ จากการติดตามความเป็นมา พบว่า

ในปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น ทั้งในกลุ่มชาวไทยและชาวต่างประเทศ มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งชุมชน เพื่อศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรม สถาปัตยกรรม ทัศนกรรมของท้องถิ่น ซึ่งยึดเอารูปแบบที่พักเป็นศูนย์กลาง และจัดให้มีกิจกรรมในด้านต่างๆ ตามความต้องการของนักท่องเที่ยวรวมอยู่ด้วย การมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายแบบสังคมชนบท เป็นจุดขายที่สำคัญที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจการจัดกิจกรรมที่พักสัมผัส วัฒนธรรมชนบท จึงเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนและเป็นทางเลือกในตลาดท้องถิ่นที่ไม่ใช่คู่แข่งในเชิงพาณิชย์ในพื้นที่ที่มีโรงแรมหรือรีสอร์ทจึงไม่ถือเป็นการประกอบการที่พักในเชิงธุรกิจ ประเทศไทยเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ขานรับแนวคิดของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยพบว่าทั้งแผนและนโยบายที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวนั้นได้มีการกล่าวถึงการพัฒนาด้านเศรษฐกิจที่ควบคู่ไปกับการสร้างสมดุลกับการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้มีการกล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวมากขึ้น เพื่อให้เกิดความตระหนักและสามารถ สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน สามารถนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ (สุพล ชัยพร, 2552 : 6)

ในการศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร เป็นพื้นที่ทำการศึกษาซึ่งในเขตธนบุรีมีชุมชนเก่าแก่อายุกว่า 600 ปี เดิมมีความสำคัญในฐานะที่เป็นเมืองหน้าด่าน ตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ซึ่งหลังจากมีความเจริญเข้ามา เพราะการค้ากับชาติตะวันตกและเอเชียเติบโตขึ้น มีเรือสินค้าต่างชาติเข้ามาค้าขายเรือสินค้าเหล่านี้ต้องผ่านและพักที่เมืองธนบุรี ดังนั้นเมืองนี้จึงเป็นแหล่งรวมของคนหลากหลายชาติพันธุ์ ซึ่งนอกจากเดินทางมาค้าขายแล้ว หลายกลุ่มได้ตั้งรกรากอยู่ที่บริเวณนี้ และใช้ชีวิตต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ผู้คนหลากหลายชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในชุมชนธนบุรีต่างมีบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่ผิดแผกแตกต่างกัน แต่สามารถอยู่ร่วมกันได้โดยไม่มีข้อขัดแย้ง ด้วยเหตุนี้ทำให้เขตธนบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมากมายที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน ควรค่าแก่การศึกษาและสืบทอดอนุรักษ์อย่างยิ่งในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้วยการสร้างความยั่งยืน เพื่อให้เกิดการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนอันจะเป็นการสร้าง ความมั่นคงทางรายได้ และเกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้จึงควรสนับสนุน ส่งเสริมให้ชุมชนในเขตธนบุรีเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้นในด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาบริบทชุมชนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร
2. พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร โดยทำเป็นแผนที่และคู่มือเส้นทางท่องเที่ยว

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่

1. ประธานแขวง/ประธานชุมชน/สมาชิกชุมชนในเขตธนบุรี
2. ผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่
 - หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม สำนักงานเขตธนบุรี
 - นักพัฒนาการท่องเที่ยว ข้าราชการพิเศษ สำนักวัฒนธรรมกีฬาและการท่องเที่ยว
 - นักวิชาการ ศูนย์ข้อมูลประวัติศาสตร์ชุมชนธนบุรี

ขอบเขตด้านพื้นที่

1. เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 7 แขวง ได้แก่

- แขวงวัดกัลยาณ์
- แขวงสำเหร่
- แขวงตลาดพลู
- แขวงบางยี่เรือ
- แขวงดาวคะนอง
- แขวงบุคคโล
- แขวงศิริบุญรุจี

2. ย่านกะดีจีน เป็นย่านประวัติศาสตร์ที่มีความเก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งของเขตธนบุรี

ประกอบด้วย 6 ชุมชน ได้แก่

- ชุมชนวัดกัลยาณ์
- ชุมชนกุฎีจีน
- ชุมชนวัดประยูรวงศ์
- ชุมชนบุปผาราม
- ชุมชนกุฎีขาว
- ชุมชนโรงคราม

นิยามศัพท์เฉพาะ

การส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยว หมายถึง การให้การสนับสนุนการดำเนินงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การท่องเที่ยวของชุมชน อาทิ การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยทำเป็นแผนที่และคู่มือเส้นทางท่องเที่ยวให้แก่ ชุมชน

การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็น เจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง การท่องเที่ยวชมโบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของ ท้องถิ่น ในขณะที่เดียวกันก็มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรม โดยให้ชุมชนในท้องถิ่นมี ส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

เส้นทางท่องเที่ยวในเขตธนบุรี หมายถึง การเชื่อมโยงสถานที่ท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยวใน บริเวณใกล้เคียงกัน โดยเน้นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมประเภท วัด โบสถ์ มัสยิด และสถานที่สำคัญในชุมชน เขตธนบุรี

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ชุมชนได้รับการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ด้วยการจัดกิจกรรม สนับสนุน และส่งเสริมการท่องเที่ยว ได้แก่ กิจกรรมศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวโดย ชุมชน การสรุปและประเมินผลหลังเสร็จสิ้นกิจกรรมนำร่อง และให้ความรู้แก่ชุมชนถึงการจัดการ ท่องเที่ยว ได้แก่ การประชุมอภิปรายสรุปการจัดกิจกรรมศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชน การพัฒนา เส้นทางท่องเที่ยวโดยทำเป็นแผนที่และคู่มือเส้นทางท่องเที่ยว

2. ชุมชนอื่นๆ ในเขตธนบุรี ได้ร่วมกิจกรรมศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้ร่วมแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และได้รับความรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนของตน ต่อไป